

INSTITUTUL NAȚIONAL AL JUSTIȚIEI

*Anexa nr.5
la Hotărârea Consiliului INJ
nr. 8/2 din 15.10.2019*

CURRICULUM
la disciplina
„PSIHOLOGIA COMPORTAMENTALĂ ȘI INVESTIGATIVĂ”
(candidați la funcțiile de judecător și de de procuror)

AUTOR:

Victoria PLĂMĂDEALĂ,
Dr. în psihologie
Formator INJ

Șef Direcție instruire și cercetare
Ecaterina POPA

CHIȘINĂU, 2019

I. PRELIMINARII

Curricula la disciplina „*Psihologia comportamentală și investigativă*” se încadrează în problematica reformei sistemului de justiție din Republica Moldova și se axează pe tendințele actuale de dezvoltare a competențelor profesionale ale judecătorilor și procurorilor. Studiarea acestei discipline are menirea de a contribui la familiarizarea audienților programului de formare inițială organizat de Institutul Național al Justiției cu psihologia individului aflat în conflict cu norma juridică, rolurile care-i revin acestuia în „drama judiciară”.

Psihologia comportamentală și investigativă, ca știință și practică, asigură studiul și analiza complexă a comportamentelor umane implicate în procesul judiciar (omul într-o ipostază specială). De asemenea, disciplina nominalizată oferă audienților posibilitatea de a studia caracteristicile psihosociale ale participanților la acțiunea judiciară, modul în care aceste caracteristici apar și se manifestă în condițiile concrete și speciale ale interacțiunii lor în cele trei faze: faza pre-infracțională, infracțională propriu-zisă și post-infracțională.

Destinatarii formării: procurori/judecători.

Scopul disciplinei constă în dezvoltarea competențelor procurorilor și judecătorilor de a analiza aspectele psihologice ale activității judiciare și a persoanelor incluse în actul judiciar și de a construi activitățile în baza acestor competențe.

II. COMPETENȚE

Prin studiul disciplinei audientul va obține următoarele competențe:

- să stabilească interconexiunea personalitatea infractorului –victimă -martor- context - act infracțional prin prisma particularităților psihologice;
- să aplice cunoștințele psihologice în procesul de comunicare și investigare cu infractorul, bănuitul, învinutul și inculpatul;
- să utilizeze concluziile examenului psihologic/expertizei psihologice în calificarea infracțiunii și emiterea sancțiunii;
- să aprecieze locul și rolul tehnologiilor psihologice specifice în activitatea judiciară;
- să-și dezvolte competențe psiho-intelectuale și moral-afective profesional importante;
- să valideze în practica judiciară modelele științifice elaborate de psihologia generală și psihologia socială.

III. PRINCIPALELE OBIECTIVE

- să cunoască ariile de competență ale psihologiei comportamentale și investigative și să definească rolul acestora în activitatea procurorului/judecătorului;
- să aprecieze și să utilizeze tehnologiile psihologice specifice activității judiciare;
- să estimeze și să interpreteze caracteristicile psihologice ale persoanelor implicate în actul infracțional;
- să cunoască aspectele psihologice ale procesului judiciar.
- să contribuie efectiv la stabilirea adevărului și aplicarea legii.

IV. ADMINISTRAREA DISCIPLINEI

Denumirea disciplinei	Formator	Semestrul	Total ore	Ore curs	Ore practice	Evaluarea
Psihologia comportamentală și investigativă	Victoria Plămădeală	I	24	8	16	Probe de evaluare: <ul style="list-style-type: none"> ▪ prezentarea portofoliului ▪ analiza studiului de caz ▪ referate

V. REPARTIZAREA ORELOR DE CURS

Nr. d/o	Unități de conținut al modulelor de curs	Ore de contact direct	
		Ore teoretice	Ore practice
I.	Personalitatea cuplului penal victimă – infractor	2	4
II.	Investigația psihologică a simptomaticii comportamentului simulat	2	4
III.	Psihologia judiciară din perspectiva personalității martorului	2	4
IV.	Dimensiuni psihologice privind minorul implicat în procesul judiciar	2	4
	TOTAL	8	16

VI. CONȚINUTUL UNITĂȚILOR DE CURS

Nr. d/o	Tema unității de curs	Numărul de ore
I. MODUL	<p>PERSONALITATEA CUPLULUI PENAL VICTIMĂ – INFRACCTOR</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Concepte, tipologii și particularitățile constructului de personalitate: componentele, trăsăturile și tipuri de personalitate. Manifestarea tulburărilor de personalitate: (tulburarea bipolară, tulburarea de personalitate schizoidă, tulburarea de personalitate paranoidă, personalitatea antisocială, tulburarea de personalitate Borderline, tulburarea de personalitate histrionică, tulburarea de personalitate narcisistă, personalitatea fobică, personalitatea dependentă) ▪ Cuplu penal victimă -infractor ▪ Particularitățile psihologice ale diferitor tipuri de infractori ▪ Particularitățile psihologice ale victimei ▪ Strategii și soluții preventive de evitare a victimizării 	2

II. MODUL	INVESTIGAȚIA PSIHOLOGICĂ A SIMPTOMATICII COMPORTAMENTULUI SIMULAT <ul style="list-style-type: none"> ▪ Comportamentul infracțional din perspectiva psihologică ▪ Comportamentul simulat. Indicatorii verbali, motori și fiziologici ai conduitei simulate. ▪ Etiologia minciunii în comportamentul actorilor implicați în proces. ▪ Depistarea conduitelor duplicitare (simulate-minciunoase). ▪ Elemente de psihotactică: comunicarea non-verbală, metode și tehnici de ascultare activă. 	2
III. MODUL	PSIHOLOGIA JUDICIARĂ DIN PERSPECTIVA PERSONALITĂȚII MARTORULUI <ul style="list-style-type: none"> ▪ Emoțiilor și a sentimentelor din perspectiva martorului și a părților implicate în proces. Sondarea sentimentului de vinovăție. ▪ Problematika psihologică a mărturiei judiciare de bună și de rea credință. Tipuri de martori. ▪ Manifestările psiho-comportamentale ale persoanei în procesul de depunere a mărturiilor. 	2
IV. MODUL	DIMENSIUNI PSIHOLOGICE PRIVIND MINORUL IMPLICAT ÎN PROCESUL JUDICIAR <ul style="list-style-type: none"> ▪ Particularitățile psihologice ale minorului. Crizele de vârstă caracteristici comportamentale. ▪ Aspecte psihologice ale minciunii în comportamentul juvenil. ▪ Perspectiva psihologică asupra etapelor audierii copiilor. ▪ Specificul comportamentului copiilor supuși violenței, stresul post-traumatic și revictimizarea. 	
TOTAL ORE		8

VII. TEMATICA SEMINARILOR

TEMA	METODA	NUMĂRUL DE ORE
I Modul: Personalitatea cuplului penal victimă – infractor		
Particularitățile psihologice ale infractorului	Dezbateri, Joc de rol	4
Trăsături de personalitate ale diferitor categorii de infractori		
Particularitățile psihologice ale victimei		
II Modul: Investigația psihologică a simptomatiei comportamentului simulat		
Exprimarea aspectului inaparent în comportamentul simulat	simulare	4
Mijloace psihologice de detectare a tensiunii psihice		
Componenta psihologică a detecției comportamentului simulat		
III Modul: psihologia judiciară din perspectiva personalității martorului		

Recunoașterea și interpretarea emoțiilor	Discuții în grup, brainstorming	4
Etapele și strategii de interogare		
IV Modul: Dimensiuni psihologice privind minorul implicat în procesul judiciar		
Probleme tactice și etice cu privire la ascultarea minorilor	simulare	4
Aspectele psihologice privind audierea minorilor - victime		
TOTAL ORE		16

VIII. METODICA ACTIVITĂȚILOR DE SIMULARE/RESURSE LOGISTICE

METODICA ACTIVITĂȚILOR DE SIMULARE	RESURSE LOGISTICE
<p>Reguli referitoare la scenariile folosite în cadrul activităților de simulare.</p> <p>Scenariile conform cărora se vor petrece activitățile de simulare sunt elaborate de formator pe baza unor studii de caz, experimente psihologice reale, însă nu se vor copia sau repeta.</p> <p>Scenariile sunt modelate astfel încât, pe lângă faptul că, vor implica situații des întâlnite în practica psihologică, vor scoate în evidență subiecte complicate sau dificil de soluționat, ceea ce va implica (pentru audienți) un efort suplimentar de studiere a comportamentelor psihologice .</p> <p>Activitatea scrisă în cadrul simulărilor.</p> <p>Grupul de audienți se va împărți, în dependență de sarcina exercițiului în grupe mici de 2- 4 persoane în fiecare grup. Rolurile vor fi distribuite în dependență de studiile de caz astfel: un procuror, un judecător, intervievator, victimă, martor etc. Repartizarea audienților pe grupuri și repartizarea audienților din grupuri pe roluri se face de formator la începutul orei practice. Tot atunci fiecărui grup i se repartizează scenariul cauzei care urmează să fie simulată în dependență de tema simulării.</p> <p>Activitatea scrisă în cadrul grupurilor are loc concomitent, în toate grupurile.</p> <p>Aspecte metodice de lucru în grup:</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ una sau mai multe săli special amenajate pentru simularea situațiilor de interviu a infractorilor, victimelor, martorilor, minorilor. ➤ cursul de instruire on-line. ➤ echipament de înregistrare video și audio a interviurilor ; ➤ o sală dotată cu unul sau mai multe calculatoare și printere; ➤ acces la internet, materiale de birotică; ➤ după caz: tablă flip-chart, proiector. ➤ tablă inteligentă. ➤ birotică (creioane colorate, acuarelă, plastelină)
<p>Pe tot parcursul activităților scrise în grupuri, formatorul se află în auditoriu, supraveghează activitatea audienților, răspunde la întrebări, dă recomandări și direcționează.</p> <p>Activitatea verbală în cadrul simulărilor.</p> <p>La finele fiecărei activități de simulare cât și la finalul întregului modul de simulare, formatorul dă recomandări practice, comentează activitatea audienților. La fel, formatorul dă exemple de bune practici și rele practici.</p>	

IX. EVALUAREA

A. Evaluarea continuă a audientului se va face prin intermediul probelor de evaluare: prezentarea portofoliului analiza studiului de caz, referate.

X. BIBLIOGRAFIE

Acte legislative și normative:

1. Codul penal al Republicii Moldova din 18.04.2002
2. Codul de procedură penală al Republicii Moldova din 14 martie 2003.

Literatură didactică și științifică:

1. Butoi T. B. Tratat universitar de psihologie judiciară. Ed. a 2-a, rev. și adăug. – București: Editura Pro Universitaria 2019.
2. Butoi I., Butoi T. Tratat universitar de psihologie judiciară: teorie și practică, Editura Pinguin Book, București, 2006.
1. Doise, W., Deschamp, J-C., Mugny, G., (1996), Psihologie socială experimentală, Editura Polirom, Iași
2. Eysenck HJ, Gudjonsson GH (1989), The Causes and Cures of Criminality. New York: Plenum Press
3. Jung, C.G., (1996), Tipuri psihologice, Editura Humanitas, București
4. Goleman, D., (2001), Inteligența emoțională, Editura Curtea Veche, București
5. Reid JA., (2011), Crime and Personality: Personality Theory and Criminality Examined. Student Pulse Academic Journal.
6. Rîjicova S. Expertiza psihologică judiciară în cadrul sistemului judiciar //Expertiza judiciară în cauzele privind minorii /Institutul de Reforme Penale. Chișinău, Combinatul Poligrafic, 2005. – p.118-132.
7. Rîjicova S. Ghid pentru specialiștii din domeniul justiției juvenile (Asistența minorilor în conflict cu legea). Volumul II. Chișinău, Helmax, 2004, 24 p.
8. Tănăsescu, I., Criminologie, Agresologie, Victimologie, Detentologie. București: - Editura Allbeck, 2003. – 210 p.
9. Антонян Ю. «Изучение личности преступника», Москва, 1982,13 pag..
10. Васильев, Владислав. Юридическая психология: Учебник для вузов. СПб: Питер, 2000, 317 с.
11. Еникеев, М. И. Юридическая психология. – СПб Питер 2004.- 480 с.
12. Маиоров Н. И., Оброзцов В. Л. «Личность преступника», Москва, 1975, 46 pag.;
13. Мамонтова С.Н. Прикладная юридическая психология, 2008
14. Нагаев В.В. Основы судебно-психологической экспертизы. – Москва: Закон и право, 2003. – 430 с.
15. Пирожков В. Ф. Криминальная психология, Москва, 2007
16. Реан А.А. Судебно-психологическая экспертиза по делам об изнасиловании. – Психологический журнал, 1990, том 11, N 2, с. 74-81
17. Романов, В.В.. Юридическая психология: Учебник для вузов. Москва: Юрист, 2005. – 587 с.
18. Сафуанов Ф.С. Аффект: судебно-психологический экспертологический анализ // Психологический журнал. Москва, 2001, т. 22, N 3, с. 15-25.
19. Сорочан В.В. Юридическая психология, 2010
20. Столяренко А. М. Энциклопедия юридической психологии, 2003
21. Чуфаровский Ю.В. Юридическая психология. Учебное пособие, Москва, 1997